

ਬਨਾਮ
ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ
ਜਨਵਰੀ 18, 1995
[ਕੇ. ਰਾਮਾਸਵਾਮੀ ਅਤੇ ਐਨ. ਵੇਂਕਟਾਚਲ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ]

ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਭੂਮੀ ਅਧਿਗ੍ਰਹਣ ਐਕਟ 1994—ਧਾਰਾ 4(1) 18(2) (ਬੀ) ਜਿਵੇਂ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ—ਦਾਇਰਾ—ਜੇਕਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਬੇਹੱਦ ਦੇਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਕੀ ਰਾਹਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ—ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226।

ਭੂਮੀ ਅਧਿਗ੍ਰਹਣ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਅਵਾਰਡ ਦੇ 1969 ਬਾਰੇ ਕਲੈਕਟਰ ਦੇ ਰੈਫਰੈਂਸ ਦੀ ਅਸਵੀਕਾਰਤੀ ਉੱਤੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ 1982 ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਅੱਗੇ ਪੁਨਰਵਿਚਾਰ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਜੋ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਫਿਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ 1987 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਬੇਹੱਦ ਦੇਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਅਪੀਲ। ਐਕਟ ਦੀ ਸੋਧੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 18(2)(ਬੀ) ਅਧੀਨ ਕਲੈਕਟਰ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਪੁਨਰਵਿਚਾਰ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿਸਮਤ ਵਿੱਚ ਸਨ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਹੀਂ।

ਅਪੀਲ ਰੱਦ ਕਰਦਿਆਂ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ

ਫੈਸਲਾ: 1. ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿਸਮਤ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਇੱਕ ਸੁਨਿਆਤਾ ਹੈ।

2.1 ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਣ ਦੀ ਆਪਣੀ ਵਿਵੇਕਾਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚਣ ਵਿੱਚ ਬੇਹੱਦ ਦੇਰੀ ਹੋਈ ਸੀ।

2.2 ਧਾਰਾ 226 ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 115 ਦੇ ਬਜਾਏ ਨਾ ਤਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿਸਮਤ ਦੀ ਗਲਤੀ ਜਾਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਅਨਿਯਮਿਤਤਾ ਨਾਲ ਵਿਟਿਆਤ ਸੀ।

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲਾਤੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿਸਮਤ: ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 72 ਦਾ 1992।

5.1.88 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਐਮ.ਪੀ. ਨੰਬਰ 484 ਦਾ 1987 ਤੋਂ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਮਿਸਿਜ਼ ਸ਼ਯਾਮਲਾ ਪੱਪੂ, ਕੇ.ਕੇ. ਮੋਹਨ, ਮਿਸ ਰਾਜਸ਼੍ਰੀ ਭਟਨਾਗਰ, ਐਮ.ਆਰ. ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਮੂਰਤੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮੋਦ ਸ਼ਰਮਾ।

ਸਾਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ, ਐਸ.ਕੇ. ਅਗਨੀਹੋਤਰੀ ਅਤੇ ਗੋਤਮ ਬੋਸ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਲਈ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ:

ਇਹ ਅਪੀਲ ਖਾਸ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੁਆਰਾ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜਬਲਪੁਰ ਵਿੱਚ ਮਿਸਲ. ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 484 ਦੇ 1987, ਮਿਤੀ 5.1.1988 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਉੱਠੀ ਹੈ।

ਭੂਮੀ ਅਧਿਗ੍ਰਹਣ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4(1) ਅਧੀਨ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਐਮ.ਪੀ. ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਬਰਨਾ ਡੈਮ ਸਿੰਚਾਈ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਲਈ 837.50 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਅਧਿਗ੍ਰਹਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵੀ ਅਧਿਗ੍ਰਹਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਭੂਮੀ ਅਧਿਗ੍ਰਹਣ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਵਾਰਡ ਦੀ ਮਿਤੀ 5.9.1969 ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ

ਭੂਮੀ ਅਧਿਗ੍ਰਹਣ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਰੋਧ ਦੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਪਰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਹ ਵਿਰੋਧ ਅਧੀਨ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਹੋਵੇ, ਹਵਾਲੇ ਦੀ ਅਸਵੀਕ੍ਰਤੀ ਉੱਤੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ 1982 ਵਿੱਚ ਡਿਸਟ੍ਰਿਕਟ ਜੱਜ ਕੋਲ ਪੁਨਰਵਿਚਾਰ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ। ਮਿਤੀ 20.6.82 ਨੂੰ, ਡਿਸਟ੍ਰਿਕਟ ਜੱਜ ਨੇ ਪੁਨਰਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। 1987 ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਬੇਹੱਦ ਦੇਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਕਲੈਕਟਰ ਨੇ 2.4.75 ਨੂੰ ਹਵਾਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਪੁਨਰਵਿਚਾਰ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਡਿਸਟ੍ਰਿਕਟ ਜੱਜ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ 29.6.83 ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜਿਸ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਉੱਤੇ 5 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਲਈ ਸੁਤਾ ਰਿਹਾ, ਉਸ ਨੇ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਐਲ.ਏ. ਕਲੈਕਟਰ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੱਕ 10 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਬੀਤ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇਸ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਐਮ.ਪੀ. ਦੀ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਧਾਰਾ 18 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੀ ਕਲੋਜ਼ (ਬੀ) ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਨੂੰ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ:

"ਇਸ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਅਰਜ਼ੀ ਉੱਤੇ ਕਲੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕੋਈ ਵੀ ਆਦੇਸ਼ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪੁਨਰਵਿਚਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਲੈਕਟਰ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਦਾਲਤ ਹੋਵੇ ਸੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 115 ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ।"

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ 2.5.75 ਨੂੰ ਕਲੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਹਵਾਲੇ ਦੀ ਅਸਵੀਕ੍ਰਤੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਖਿਲਾਫ ਸੋਧ ਅਨੁਸਾਰ ਇਕੋ ਇਕ ਅਧਿਕਾਰ ਜੇ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਉਹ ਸੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 115 ਅਧੀਨ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਡਿਸਟ੍ਰਿਕਟ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਵਰਤਾਰਾ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਡਿਸਟ੍ਰਿਕਟ ਜੱਜ ਦਾ ਆਦੇਸ਼, ਇਸ ਲਈ, ਅਵੈਧਤਾ ਹੈ।

ਫਿਰ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਵੇਖਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਕਲੈਕਟਰ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਜਾਂ ਜਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੁਕਮ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ 10 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਦੀ ਅਸਾਧਾਰਣ ਦੇਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਪਣੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਅਨੁਚਿੱਤ 226 ਅਧੀਨ ਵਰਤੀ ਪਰ ਧਾਰਾ 115 ਸੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ। ਭਾਵੇਂ ਇਸਨੂੰ ਧਾਰਾ 115 ਸੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਸੁਧਾਰ ਵਜੋਂ ਬਦਲਿਆ ਜਾਵੇ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਜਾਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਅਨਿਯਮਿਤਤਾ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਜਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ 5 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਤੇ ਭੂਮੀ ਅਧਿਗ੍ਰਹਣ ਕਲੈਕਟਰ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ 10 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਦੀ ਅਸਾਧਾਰਣ ਦੇਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੀ ਵਿਵੇਕਾਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਸਹੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਅਧੀਨ, ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਅਨੁਚਿੱਤ 136 ਅਧੀਨ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਅਪੀਲ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਰੱਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਕੋਈ ਖਰਚਾ ਨਹੀਂ।

ਅਪੀਲ ਰੱਦ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਏ.ਜੀ.

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Advocate